

TRANSPARENȚA, CALEA SPRE SOLUȚIONAREA PROBLEMELOR COMUNITARE

Articol realizat de Centrul Contact în cadrul proiectului „Sporirea transparenței administrației publice locale prin implementarea politicilor participative”, cu suportul financiar al Fondului pentru Democrație al Națiunilor UNITE(UNDEF)



Acum 20 de ani, Moldova a aderat la Convenția de la Aarhus a Comisiei Economice pentru Europa a ONU „Privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu”.

Până acum, însă, la nivel de stat nu s-a înrădăcinat suficient obiceiul de a informa cetățenii și de a lua în considerare punctul lor de vedere la elaborarea deciziilor ce țin de mediu.

De ce este nevoie de transparență în procesul de luare a deciziilor? Un răspuns evident la această întrebare a rezultat din experiența acumulată de participanți la acest proiect.

TRANSPARENȚA ESTE CHEIA ÎNCREDERII

Proiectul a presupus implementarea unor programe de către activiști civici și reprezentanți ai autorităților locale din 10 localități - satele Costești (raionul Ialoveni), Dubăsarii Vechi (raionul Criuleni), Copceac (Gagauz Yeri), Chetrosu, Mereni și Gura Bîcului (Anenii Noi), orașele Ștefan Vodă, Glodeni, Drochia și Leova.

Rezultatul a vizat nu doar creșterea transparenței activității autorităților publice locale, ci și sporirea entuziasmului cu care locuitorii sunt implicați în soluționarea problemelor comune. Proiectele au implicat crearea unor instrumente de transparență, precum pagini pe rețelele sociale, transmisiuni online sau difuzarea emisiunilor radio, instalarea panourilor informative și a căsuțelor poștale, publicarea buletinelor informative. Scopul final al acestor eforturi a fost de a face activitatea autorităților locale cât mai înțeleasă pentru cetățeni.

Ideea de a promova transparența în activitatea autorităților locale a început să coaguleze populația. În diferite localități s-au format grupuri de cetățeni activi. „Transparența este importantă, - subliniază Nicolae Cojocar, președintele GCA Drochia. - **Până nu demult, nici chiar consilierii locali nu întotdeauna știau, de exemplu, când va avea loc ședința Consiliului orașenesc, care va fi ordinea de zi, cu atât mai puțin cetățenii de rând**”.

Cu sprijinul Centrului CONTACT situația s-a schimbat. Am fost ajutați să elaborăm corect cerințele față de angajații autorităților publice locale, iar acum Primăria și Consiliul local fac publică în timp util toată informația necesară potrivit cadrului legal. Toți doritorii se pot familiariza cu activitatea primăriei și pot participa la discuții.”

În satul Copceac, organizația publică „Speranța” s-a alăturat promovării transparenței. Reprezentanta acesteia, Olga Capușu a menționat că primăria a susținut implementarea mai multor proiecte, unul dintre care a avut scopul de a crea un post local de radio. În cadrul unui alt proiect, sala de ședințe a Consiliului local din satul Copceac a fost dotată cu echipamente audio. Primarul Oleg Garizan a subliniat că acest fapt a facilitat accesul la informație a cetățenilor și a sporit operativitatea acestuia.

La Glodeni, ca și în orice localitate din țară, locuitorii nu sunt întotdeauna mulțumiți de rezultatele activității autorităților publice locale. În același timp, reprezentanții Primăriei afirmă că mai des nemulțumirile se revarsă pe paginile personale de pe rețelele sociale și nu în apelurile către autoritățile publice locale. Pe de altă parte, primarul Stela Onuțu susține că nici locuitorii nu aud vocea primăriei, deoarece modalitățile tradiționale de comunicare a informației despre activitatea autorităților orașului nu au fost întotdeauna eficiente. Accesul limitat la informații din ambele părți poate crea o percepție eronată asupra lucrurilor. Prin urmare, autoritățile locale au facilitat dialogul pe viu. Reprezentanta ONG-ului Terra-Gold, Viorica Nemerenco, este una dintre persoanele care a depus eforturi pentru promovarea transparenței. Ea susține că în rezultatul coagulării eforturilor cu primăria și bazându-se pe sprijinul proiectelor CONTACT, s-a reușit schimbarea situației. În cadrul campaniei de informare, cetățenii orașului au fost învățați să interacționeze mai eficient cu autoritățile publice locale. Acest lucru a fost facilitat prin organizarea de „mese rotunde”, instalarea panourilor informative și a căsuțelor poștale pentru contestații, precum și publicarea buletinelor informative.

În localitatea Leova voluntarii au lucrat cu tinerii, au distribuit materiale informative, au creat noi canale pentru furnizarea informațiilor din partea locuitorilor către autoritățile publice locale. Primarul Vitalii Gargaun a constatat că: **„Locuitorii sunt interesați din ce în ce mai mult de activitățile Consiliului local. Site-ul oficial al Primăriei și paginile sociale ajută la asigurarea unei mai mari transparențe”**. Activistul Dumitru Țugulea observă faptul că activismul este stimulat de conștientizare, iar în rezultat, crește încrederea cetățenilor în autoritățile locale și sporește responsabilitatea acestora.

Activiștii din satul Chetrosu au ales calea colaborării active cu presa pentru a spori gradul de conștientizare. În satul Gura Bâcului au fost organizate dezbateri cu participarea tinerilor, a fost instalat „microfonul liber”, pe rețelele sociale au fost create paginile Primăriei și ale bibliotecii locale, a demarat publicarea buletinelor informative. Primarul localității Gura Bâcului, Lilia Brehova, a subliniat: **„Sporim transparența în activitatea autorităților locale și deja vedem rezultate”**.

Reporteri tineri au apărut și la Costești. Pentru informarea cetățenilor a fost elaborat „Buletinul informativ”, au fost instalate panouri și căsuțe pentru petiții, a fost creată o pagină pe Facebook. În fiecare zi, atât cetățenii, cât și autoritățile locale devin tot mai convinși de faptul că „transparența este cheia spre un dialog constructiv”.

Probleme mediului înconjurător în prim-plan

Sporirea transparenței activității autorităților locale și a nivelului de implicare a populației fac posibilă dezvoltarea soluțiilor durabile în vederea soluționării problemelor de lungă durată. De regulă, acestea țin de mediul înconjurător. Unele dintre cele mai des întâlnite probleme în Moldova vizează aprovizionarea cu apă, canalizarea și tratarea apelor reziduale, gestionarea deșeurilor solide... Aprobarea unor decizii durabile, susținute de populație, a fost posibilă datorită desfășurării unor dezbateri. Grupurile de cetățeni activi au selectat cele mai relevante teme de discuții pentru localitățile din care fac parte. Au ascultat diverse opinii, au întocmit un proces verbal cu propuneri pe care l-au transmis consilierilor, care, la rândul lor au întreprins acțiuni în vederea soluționării acestora.

În localitatea Chetrosu au fost abordate problemele de mediu și cele ale utilităților. În satul Gura Bâcului au fost analizate modalitățile de ajustare a tarifelor la apă. La Dubăsarii Vechi discuțiile s-au axat pe soarta taberei de agrement „Zorile Nistrene”, care ar trebui să aducă beneficii, însă la moment înregistrează doar pierderi.

În cadrul discuțiilor de la Drochia pe tema aprovizionării cu apă și canalizare, care au avut loc în cadrul Zilelor Transparenței, organizate cu suportul CONTACT, au fost elaborate soluții susținute de Consiliul local. Angela Croitor, reprezentanta Centrului de resurse „Univers” din localitate explică esența problemei: **„Calitatea apei este o problemă acută în localitate**, iar de sisteme de canalizare dispun doar 40% din gospodării. Situația va fi îmbunătățită în urma implementării de către GIZ a unui proiect pe scară largă. În procesul de lucru s-a stabilit că apa din localitate nu corespunde standardelor, ceea ce înseamnă că este necesară extinderea rețelei de alimentare cu apă și înființarea unei stații de epurare.

Prin urmare, nu mai dispunem de fonduri pentru construcția unui sistem de canalizare. În cadrul Zilelor Transparenței activității au elaborat recomandări pentru autoritățile locale, potrivit cărora orășenii vor plăti o indemnizație de 300 de lei pentru fiecare punct de utilizare. Consiliul local a susținut propunerea, iar orașul a obținut o decizie care convine ambelor părți. Astfel funcționează transparența”.

La Leova discuțiile s-au axat pe situația alarmantă din cadrul rezervației naturale „Lebăda albă”, unde se află stația de pompare a apei. Șeful asociației activiștilor locali, Boris Patrașcu, a menționat că o comunicare eficientă între societatea civilă și administrația locală contribuie la eficientizarea activității, întrucât astfel sunt soluționate o serie de probleme comune.

La Glodeni s-au identificat soluții pentru problema colectării și evacuării gunoiului. La Ștefan Vodă s-a discutat despre gestionarea deșeurilor solide. Sergiu Moloman, responsabil de desfășurarea dezbaterilor, a explicat: „Sistemul de colectare a gunoiului este funcțional, însă aproximativ 40% dintre orășeni nu au acorduri privind colectarea deșeurilor și, prin urmare, nu achită pentru acest serviciu”. Autoritățile orașului au renunțat deliberat la ideea de a discuta problemele doar în ședințe și au atras cetățenii în cadrul unor discuții mai largi. „Transparența proiectelor de infrastructură este foarte importantă”, a subliniat Sergiu Moloman. - Informăm activ cetățenii despre activitățile autorităților locale pe paginile rețelelor sociale și pe YouTube. Grație cooperării cu Centrul CONTACT am reușit să achiziționăm echipamente pentru transmisiuni live și înregistrări video, a fost instalat și un panou informativ. Oamenii ne evaluează obiectiv munca și se implică în procesul decizional. Această conexiune ne permite să ne informăm mai bine cu privire la problemele locuitorilor.”

„Dezbaterile ne ajută să aflăm opiniile cetățenilor și să pregătim opinia publică pentru schimbările necesare, - spune primarul Gheorghe Anghel. Este necesar să implicăm oamenii în soluționarea problemelor urbane, deoarece nu întotdeauna ceea ce ni se pare potrivit este susținut de cetățeni, iar uneori ni se propun soluții de alternativă mai eficiente”. Participanții la dezbateri au decis că toți trebuie să poarte responsabilitate pentru colectarea deșeurilor, prin urmare, propunerile au fost transmise consilierilor municipali.

Cum funcționează proiectul

În orice localitate există numeroase motive de nemulțumire generate de activitatea autorităților locale, însă deseori acestea nu sunt justificate, fiind asociate cu lipsa unei înțelegeri a principiilor de funcționare a acestora. „Cineva nu are încredere în forțele proprii, iar altcineva are așteptări mai mari, spune Nicolae Cojocarul din Drochia. - Dacă situația nu se schimbă, atunci problemele nu pot fi soluționate, iar nemulțumirea devine tot mai accentuată. **Este important ca oamenii să înțeleagă cum funcționează lucrurile și să poată monitoriza activitatea autorităților.”**

Reprezentanții primăriei satului Mereni susțin că transparența sporită oferă suport: „Am învățat să fim mai înțelegători. Cunoscând cum funcționează puterea, oamenii singuri depun mai mult efort pentru a îmbunătăți starea de lucruri”. Primarul orașului Leova, Vitalie Gargaun a menționat că oamenii informați nu doar își protejează în mod competent drepturile, dar țin cont și de faptul că au anumite responsabilități.”

Directorul executiv al Centrului CONTACT, Serghei Neicovcen, susține că toate cele 10 localități incluse în proiect au reușit să obțină succese. În fiecare localitate au fost formate grupuri de activiști, au fost identificate sarcini și modalități de soluționare a acestora: **„Proiectul, conceput să aducă schimbări calitative în domeniul transparenței, a fost implementat în premieră în Moldova. Acesta a permis oamenilor să descopere procedura de stabilire a relațiilor constructive dintre autorități și locuitori.”**

Soluționarea problemelor importante și interacțiunea cu autoritățile sunt doar câteva dintre cele mai vizibile rezultate ale procesului de transparență. Cu toate acestea, există beneficii mai puțin vizibile, însă nu mai puțin importante pentru localități și cetățenii acestora.

Una dintre componentele programului dezvoltat în satul Copceac a fost promovarea dezvoltării agroturismului. Primarul Oleg Garizan a menționat: „Avem cu ce atrage turiștii, iar agroturismul poate fi o sursă suplimentară de venit și o modalitate de dezvoltare a satului, deși acest potențial nu este deocamdată valorificat”. Pentru sătenii interesați a fost organizată o excursie la Orheiul Vechi. Pe lângă faptul că aceștia au făcut cunoștință cu modul de gestionare a pensiunilor agro-turistice, au participat și la un training în domeniul turismului rural. „Este important să informăm oamenii, a spus Garizan. - În procesul de creare a potențialului de dezvoltare rurală, este necesar să ne bazăm pe suportul și încrederea sătenilor, prin urmare, transparența activității este o chestiune importantă”.

Acțiunile autorităților necesită transparență și claritate. Acest simplu adevăr începe să prindă rădăcini și în Moldova, deși cu dificultate. Realitatea arată că acolo unde transparența este promovată în mod eficient, acolo încep și schimbările.



UNDEF

The United Nations
Democracy Fund



FNUD

Fonds des Nations Unies
pour la démocratie

Acest articol de analiză a fost realizat în cadrul proiectului „Sporirea transparenței administrației publice locale din Republica Moldova prin implementarea politicilor participative”, implementat de Centrul Contact, cu suportul financiar al Fondului pentru Democrație al Națiunilor Unite (UNDEF). Opiniile exprimate în articol aparțin autorului și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorului.